

LES FORCES CENTRÍPETES I CENTRÍFUGUES QUE AFECTEN LA POLÍTICA LINGÜÍSTICA A ESCANDINÀVIA*

Kjell HERBERTS i Christer LAURÉN

D'ençà de la Segona Guerra Mundial, els països nòrdics (Dinamarca, Islàndia, Noruega, Finlàndia i Suècia) han desenvolupat una cooperació molt avançada. Han creat una mena de parlament, el Consell Nòrdic, i una organització a nivell governamental, el Consell Nòrdic de Ministres. Hi ha fins i tot un pressupost nòrdic. A grans trets, podríem dir que aquesta cooperació va començar des de les bases social i institucional, i actualment hi ha vies de cooperació que inclouen entitats oficials i d'altres que no ho són. El sentiment de pertànyer a una mateixa comunitat i la voluntat de cooperació es remunten a temps encara més llunyans. Això també té el seu interès des del punt de vista de la política lingüística.

A partir d'ara en aquest estudi seguirem la convenció internacional i ens referirem al conjunt dels països nòrdics amb el nom comú d'Escandinàvia.

L'essència de la cooperació escandinava són les forces centrípetes que resulten de les seves semblances culturals i lingüístiques. El danès, el noruec i el suec són comprensibles entre ells per a molts parlants d'aquestes llengües. També és cert que el grau d'intercomprensibilitat és un tema de discussió permanent, i que, per exemple, els suecs del nord normalment tenen dificultats per entendre el danès parlat. Des de fa 130 anys, s'han avançat propostes per crear un llenguatge escrit comú, o almenys per apropar les llengües escrites. De fet, aquest és actualment un dels objectius del planejament lingüístic modern a Escandinàvia.

L'islandès i el feroès són llengües molt properes entre elles, sobretot

* Traduït de l'anglès per Berta Millà.

LES LLENGÜES D'ESCANDINÀVIA

Finlàndia

Finès	4.700.000
Suec	300.000 (22.000 dels quals viuen a les illes Åland)
Lapó o <i>sami</i>	2.000 - 5.000

Islàndia

Islandès	240.000
----------	---------

Suècia

Suec	8.500.000
Lapó o <i>sami</i>	5.000 - 20.000
Finès de Torne- laden	15.000

Noruega

Noruec	4.000.000 (dels quals aproximadament un 83 % escriu en bokmål i un 17 % en nynorsk)
Lapó o <i>sami</i>	27.000 - 40.000

Dinamarca

Danès	5.000.000
Alemanys	20.000
Feroès	47.000
Grenlandès	55.000

No hi ha xifres exactes del total de *samiparlants*. Les xifres que presentem aquí són estimacions: la inferior reflecteix els criteris restrictius que només inclouen els individus que parlen *sami* i la superior es basa en criteris d'identitat i d'estil de vida.

Cal remarcar també que per manca d'informació estadística no s'hi inclouen les noves comunitats lingüístiques (immigrants arribats a Escandinàvia després de la Segona Guerra Mundial).

en la seva forma escrita. Tot i que també són molt semblants a les formes medievals del danès, del noruec i del suec, perquè els entenguin, els individus que parlen aquests idiomes han de fer servir el danès, el noruec i el suec a les reunions escandinaves. Sobretot entre els islandesos, els feroesos i els danesos hi ha una tendència a fer servir una barreja o una

adaptació de l'ús dels altres idiomes, anomenat escandinau. Fins i tot hi ha un manual adreçat als escandinaus i publicat pel Secretariat Nòrdic de Llengües que explica què cal fer lingüísticament per millorar la comprensió mútua.

El finès és una d'aquestes llengües escandinaves, però lingüísticament pertany a la família de les llengües fino-úgriques i per tant no està relacionat en absolut amb les llengües indoeuropees. Malgrat això, el vocabulari i la sintaxi han estat fortament influïts per les llengües germàniques i sobretot pel suec.

El grenlandès (o esquimal) a Grenlàndia i les llengües *samis* o lapones al nord de Noruega, Finlàndia i Suècia també representen altres grups lingüístics. El *sami* també és una llengua fino-úgrica, però els finoparlants no l'entenen.

El grenlandès o esquimal pertany a una tercera família lingüística, la família de les parles esquimals i aleutianes.

Podem afirmar que tant el *sami* modern com el grenlandès modern expressen una visió del món que és escandinava, però al mateix temps expressen esferes culturals que per a la resta dels escandinaus són estranyes, ja que els esquimals són pescadors i caçadors i els *samis* o lapons són, sobretot, nòmades que depenen dels ramats de rens, de la cacera i de la pesca.

Des del punt de vista cultural, els diversos grups d'Escandinàvia són molt propers entre ells, fins i tot si no es tenen en compte les seves semblances lingüístiques. Pel que fa als seus sistemes polítics, tots aquests països són expressions del famós model escandinau del benestar. D'aquí ve que en matèria cultural hi hagi unes forces centrípetes molt fortes que connecten totes les comunitats lingüístiques d'Escandinàvia.

Aquestes forces centrípetes de caire lingüístic i cultural queden contrarestades per altres forces de tendència centrífuga (sobretot pel que fa al finès, al greenlandès, al *sami*, a l'islandès i al feroès, encara que aquestes dues últimes llengües siguin lingüísticament escandinaves).

FINLÀNDIA

Sovint es diu que Finlàndia és el país amb la legislació lingüística més favorable al bilingüisme nacional. Aquesta situació té un rerefons històric molt especial, i per poder-la entendre cal saber que l'àrea geogràfica que en temps moderns —però no abans— anomenem Finlàndia era una part integrada al regne de Suècia des del començament de l'edat mitjana. Des de l'any 1362, Finlàndia va participar a les eleccions per escollir rei de

la mateixa manera que ho feien altres províncies sueques, i sempre va estar representada al Parlament, que estava dividit en quatre cambres: la de la noblesa, la del clergat, la de la burgesia i la de la classe agrària.

La llengua de l'Administració durant tot aquest temps va ser el suec, tot i que el contacte immediat amb els finoparlants a l'Església era el finès. No obstant això, la llengua emprada per elaborar les importants estadístiques de l'Església va ser sempre el suec.

La frontera oriental de Finlàndia havia estat la frontera entre l'Església ortodoxa i l'Església catòlica. Es diu que a l'oest sempre hi va haver una divisió de poder entre l'Estat i l'Església, mentre que a l'est l'Estat i l'Església sempre havien estat units. D'alguna manera, això continua essent, fins i tot avui, una característica d'aquesta zona fronterera. També és una de les raons de més pes que expliquen la força centrífuga escandinava que trobem darrera la pertinença cultural de Finlàndia al conjunt escandinau.

Entre els anys 1809 i 1917, Finlàndia va ser un gran ducat on regnava l'emperador rus. A Finlàndia, però, l'emperador havia d'acatar les antigues lleis sueques, la qual cosa reduïa el seu paper al d'un monarca constitucional, mentre que al seu país tenia un poder absolut. La llengua de l'Administració va continuar essent el suec per interès dels governants russos, però, cap a la fi d'aquest període, es van fer esforços per integrar Finlàndia a l'Administració russa mitjançant l'ús de la llengua russa.

El segle XIX la llengua majoritària era el finès, i el parlava entre un 80 i un 85 % de la població. A partir de mitjan segle passat hi va haver un fort moviment nacionalista que va lluitar pels drets dels finoparlants. Es van aconseguir alguns resultats, especialment mitjançant contactes directes entre el moviment nacionalista i l'emperador. Un fet interessant va ser que molts dels dirigents del moviment finès pertanyien a la classe alta, que parlava suec.

Entre 1860 i 1890, els russos van introduir normatives per assegurar una posició més avantatjosa per al finès i també per establir el bilingüisme del suec i del finès a l'Administració. Aquest desenvolupament, però, es va veure interromput per una russificació que va fer que aquests dos moviments nacionalistes conflússin. Una de les conseqüències de la cooperació entre aquests dos grups lingüístics va ser la independència de Finlàndia, proclamada el 1917.

A la constitució del 1919 queda establert que el suec i el finès són les llengües nacionals de la República. Segons que proclama la constitució, les necessitats culturals i econòmiques dels grups de sueco- i de finoparlants han de ser ateses amb igualtat de condicions. Per això, des del punt

de vista jurídic, aquestes dues llengües tenen el mateix estatus. La llei lingüística i l'ordenança del 1922 prescriu l'ús del suec i del finès als jutjats i davant d'altres autoritats. D'altra banda, estipulen quina ha de ser la llengua oficial de les províncies i de les municipalitats i també estableixen els drets dels demandants a utilitzar la seva llengua materna. La llei també prescriu la llengua oficial interna i externa de les autoritats.

D'altra banda, hi ha una llei segons la qual una gran part dels funcionaris públics han de passar un examen en la segona llengua del país i demostrar que es poden comunicar amb tots els ciutadans. Les municipalitats bilingües tenen regulacions pròpies que garanteixen el coneixement de les dues llengües per part dels seus treballadors. A la tardor de 1993 s'estava discutint una esmena a aquesta Llei amb la intenció d'oferir la possibilitat als nivells inferiors de l'Administració de determinar quin nivell de coneixement lingüístic s'ha d'exigir. Les organitzacions polítiques que defensen els interessos dels suecoparlants temen que aquesta mesura tingui repercussions negatives per als suecoparlants.

Hi ha un sistema educatiu d'escoles sueques, des del parvulari fins a les universitats, i un altre de finès. Pel qui fa als «cangurs», no hi ha una regulació lingüística tan estricta com a les escoles. També hi ha universitats bilingües.

Els municipis són considerats unilingües quan tota la població parla la mateixa llengua o quan la minoria lingüística no excedeix el 8 per cent de la població. Un municipi passa a ser considerat bilingüe si el grup lingüístic minoritari sobrepasa el 8 per cent de la població o consisteix en una comunitat de com a mínim 3.000 persones. Un municipi que ha estat bilingüe però on la minoria lingüística ha passat a constituir el 6 per cent o menys de la població passa a ser unilingüe.

Externament, els districtes oficials i les regions administratives són considerats bilingües si dins la seva jurisdicció hi ha municipis amb llengües diferents o si hi ha municipis bilingües.

Aquestes regulacions es basen en el principi personal, és a dir, que és l'individu el qui escull la seva llengua materna. El principi territorial, segons la llei, és necessàriament una conseqüència del principi personal. La llengua o llengües dels districtes, regions o municipalitats es determinen sobre la base de les xifres absolutes o relatives d'habitants que parlen totes dues llengües oficials.

Una de les condicions necessàries per al regionalisme bilingüe és l'existència d'una concentració molt gran de finlandesos suecoparlants a algunes de les regions costaneres. Això vol dir que hi ha municipis on predomina el suec i fins i tot municipis on només es parla suec. A aquestes

zones també hi ha lligams socials entre els suecoparlants en tota mena d'activitats, des dels esports fins als afers polítics i culturals.

Arran de les grans diferències numèriques entre els finesos i els finlandesos d'origen suec, hi ha una forta tendència entre els suecoparlants a adaptar-se lingüísticament i culturalment a la majoria finoparlant. Aquesta tendència es dona a les ciutats bilingües on predomina el finès. Normalment els suecoparlants se senten motivats a aprendre finès, però no es pot dir el mateix dels finoparlants. També hi ha organitzacions l'objectiu de les quals és l'establiment de la cultura finesa al país. Així i tot, fins ara no han suposat cap amenaça per a l'anomenada pau lingüística ni per a la legislació lingüística de la República.

No hi ha pràcticament cap diferència entre l'estructura social dels suecoparlants i la dels finoparlants. Entre les petites variants podríem esmentar, per exemple, un percentatge més alt d'alts funcionaris de l'Estat a la regió on es troba la capital, però també un percentatge més alt de petits pagesos arreu del país.

L'actual arquebisbe de Finlàndia és un suecoparlant i el president del sindicat del sector del metall és un sueco-finlandès. A les eleccions presidencials de gener de 1994 hi havia dos candidats suecoparlants, un dels quals representava el partit d'esquerra (a l'esquerra dels socialdemòcrates) i l'altre, l'ala dreta del Partit Popular Suec, de caire liberal. A la segona i última ronda de votacions, el candidat del Partit Popular Suec va obtenir el 46 % dels vots escrutats, és a dir, un total d'1.400.000 vots. La identitat nacional dels sueco-finlandesos és en tot cas una identitat finlandesa republicana. En resum, es podria dir que Finlàndia és un país amb una nació on s'integren dues nacionalitats.

Åland

La província de les illes Åland, situades entre Estocolm i el sud-oest de Finlàndia, és autònoma i només s'hi parla suec. Aquest estatus va ser garantit per la Lliga de Nacions el 1921. Les Åland tenen bandera pròpia i també tenen dret a editar els seus propis segells.

A les Åland hi ha una assemblea comtal amb competències legislatives en matèria d'educació, cultura, comunicacions, policia [forces polítiques: *sic?*] i assistència sanitària. Les lleis elaborades per aquesta assemblea han de ser ratificades pel president de la República.

La legislació bàsica en matèria autonòmica va ser renovada recentment sense que sorgissin gaires dificultats entre les autoritats de les illes i les

autoritats finlandeses. Malgrat això, s'ha de dir que la desmilitarització de les illes, efectiva des del 1921, ha estat discutida de tant en tant pels representants de les forces armades de la República, que consideren la desmilitarització com un problema per a la seguretat de la costa occidental de Finlàndia.

Les illes Àland tenen una identitat pròpia que queda expressada en les seves lleis. Segons aquestes lleis, els habitants de la Finlàndia continental no poden ser propietaris de terra a les illes si no hi han aconseguit prèviament el dret de residència. Per aconseguir aquest dret, s'ha de provar el coneixement de la llengua local i demostrar que es porta a terme una activitat professional vinculada a les illes.

Pel que fa a la cooperació escandinava, les illes Àland són segurament la zona de Finlàndia amb una força centrípeta més acusada, culturalment i lingüística. Es pot dir que aquesta posició centrífuga ha estat fins i tot acceptada legalment a Finlàndia.

ISLÀNDIA

Sovint es fa referència a Islàndia com un dels pocs Estats-nació europeus realment unilingües. Al voltant d'un quart de milió de persones parlen l'islandès. S'ha dit que els islandesos compensen el baix nombre de parlants amb un contacte més proper amb els seus avantpassats, és a dir, que els islandesos moderns poden llegir textos medievals que van ser escrits en la seva llengua.

D'altra banda, l'islandès és més proper a les formes medievals del danès, del noruec i del suec que qualsevol altre idioma modern, un fet que representa una força centrípeta molt acusada en relació amb l'esfera escandinava. Encara que sigui una qüestió que afecti sobretot el món acadèmic, és important d'assenyalar que l'islandès és amb tota probabilitat la llengua escandinava que més s'estudia a les universitats estrangeres. Aquesta consideració especial s'explica perquè l'islandès és la llengua que té una tradició literària nacional més antiga a Europa. Aquesta dimensió històrica de l'islandès modern és ben coneguda pels islandesos que gaudeixen d'un cert nivell cultural i influeix la seva relació amb la pròpia llengua.

La força centrífuga més pronunciada es deriva de la influència cultural i lingüística provinent de l'anglès i del continent nord-americà. Un terç dels estudiants universitaris islandesos que van a estudiar a l'estranger, van a Amèrica del Nord, i la influència nord-americana s'ha fet molt palesa en els costums i la cultura de la gent jove. Així i tot, la presència mili-

tar nord-americana a Islàndia ha quedat protegida d'una manera deliberada i per vies diferents del contacte directe amb els islandesos. Es tracta d'un esforç per restringir la influència nord-americana sobre la cultura i la llengua autòctones.

SUÈCIA

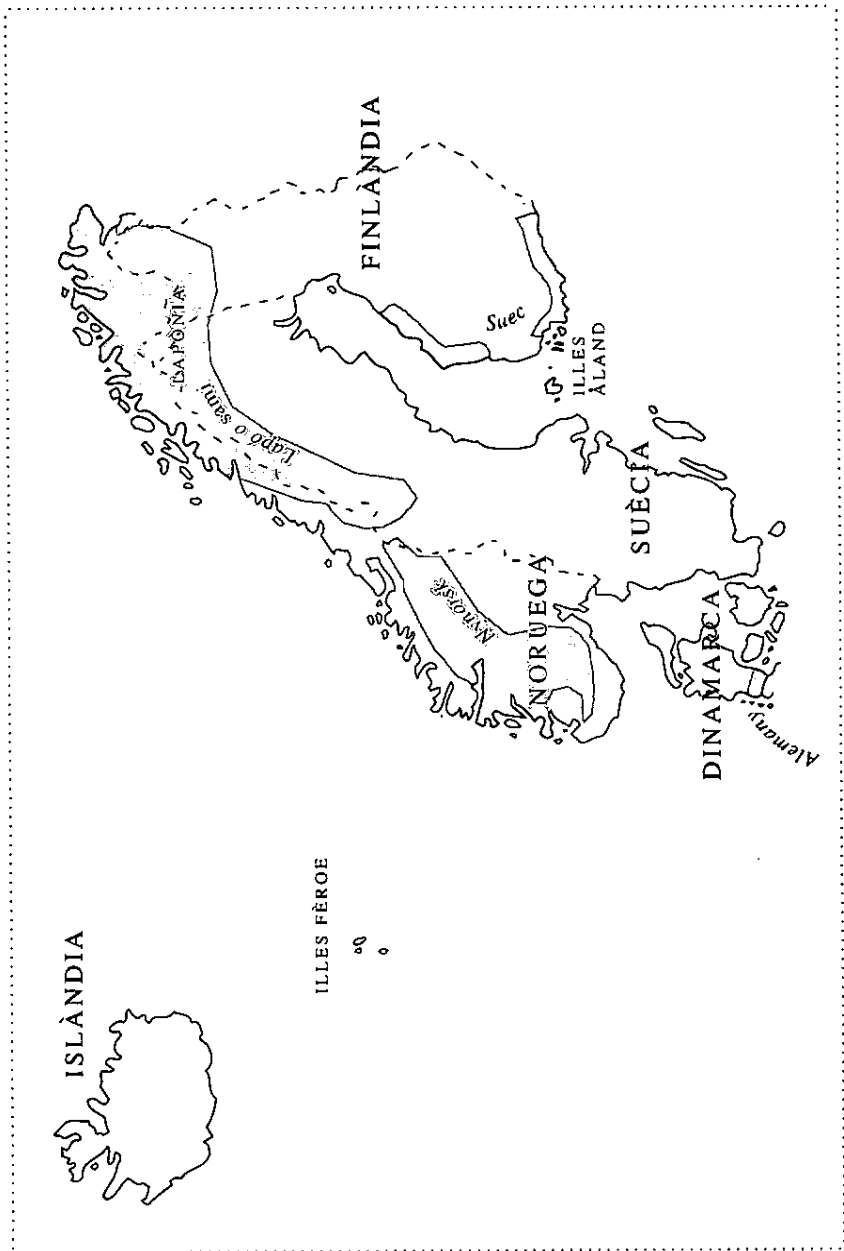
Suècia és l'Estat-nació unilingüe més extens d'Escandinàvia, però al mateix temps és el país que actualment acull el nombre més gran de comunitats d'altres parles. Les comunitats d'immigrants i de refugiats, comptant la primera i segona generació, representen en total un milió de persones en un país amb una població de nou milions.

La societat sueca va ser la primera a desenvolupar el model escandinau d'estat del benestar (anomenat *folkhemmet*), amb objectius com l'establiment d'un sistema de seguretat social i per defensar la igualtat d'oportunitats en matèria educativa, el dret a rebre assistència mèdica i a gaudir d'un mínim nivell de vida. Aquest estat del benestar i els seus ideals són actualment característiques comunes de tots els països escandinaus, amb independència de l'actuació dels partits polítics i d'altres grups de pressió. Per tant es poden considerar com forces centrípetes a tota Escandinàvia.

Els immigrants provinents de Finlàndia són avui el grup migratori més nombrós a Suècia, amb un quart de milió de persones. D'aquests individus, aproximadament una cinquena part són sueco-finlandesos. Només a la vall de Tornedalen, situada al nord del país, hi ha un antic assentament finès on actualment viuen 25.000 individus. La majoria són bilingües a conseqüència de la política lingüística aplicada a les escoles al llarg d'aquest segle. El finès va estar prohibit a les escoles fins ben entrada la dècada dels anys seixanta. Actualment la majoria dels alumnes d'ensenyament primari no aprenen el finès a casa i el programa escolar es fa en suec. Qui vol, pot fer cursos en el que s'anomena la llengua familiar pròpia, en les mateixes condicions que tenen altres grups d'immigrants a Suècia. Malgrat això, darrerament s'han dut a terme intents per millorar la integració de l'herència finesa existent als programes d'estudis de les escoles (per exemple, respectant els topònims, etc.).

Per tant, la força dominant a Suècia és de caire centrípet, fins i tot en aquest antic grup de finoparlants establerts al nord. El fet que Suècia tingui l'economia més forta de la zona, la població més elevada i que sigui també el centre geogràfic d'Escandinàvia, planteja un problema pel que fa a la interpretació de l'adjectiu «centrípet» en aquest context. No obs-

tant això, el tema principal de l'himne nacional de Suècia pot aportar una mena d'explicació d'aquesta situació: aquest himne no es limita a Suècia sinó que s'adreça al conjunt d'Escandinàvia. Els suecs es consideren implícitament i explícita com el principal país d'Escandinàvia.

NORUEGA

A Noruega, el 98 per cent de la població es compon de nadius de parla noruega, però utilitzen dues llengües escrites diferents, el bokmål i el nynorsk. Cada comunitat decideix quin dels dos idiomes escrits es farà servir a l'escola i actualment el percentatge dels que aprenen en nynorsk és d'un 17 per cent. Aquestes llengües escrites són molt semblants entre elles i no hi ha problemes a l'hora d'entendre totes dues variants. Els alumnes noruecs s'han de familiaritzar amb les dues llengües escrites durant els anys de formació escolar.

La relació entre la llengua parlada i les seves dues transcripcions no és gaire simple. Ja fa més de cent anys que a Noruega hi ha una llei que prohibeix que els mestres influeixin els alumnes pel que fa a la llengua que es parla a l'escola. Malgrat això, no hi ha una acceptació total o igual de les variants parlades.

A la capital, la variant dialectal de la llengua escrita, el nynorsk, mai no va patir cap oposició i, en conseqüència, l'ús de la llengua parlada dialectal només s'accepta en situacions restringides.

Tant el nynorsk com el bokmål van ser desenvolupats el segle passat per frer font a la dominació total del danès com a llengua escrita. Són casos extrems de la tendència centrífuga i són productes que en part van ser desenvolupats molt recentment. El seu dret a existir es justifica pel fet de no ser idèntics a aquesta altra llengua escandinava, el danès. Aquesta força centrípeta es veu fins i tot reforçada en el cas del nynorsk, sobre el qual es pot dir que existeix per oposició al bokmål.

Al nord de Noruega, hi ha uns quants milers de finoparlants, anomenats *knever*. Durant l'educació primària, els seus fills són escolaritzats en la llengua materna i després tenen la possibilitat de continuar estudiant finès en algunes escoles d'educació secundària. La pervivència del finès a Noruega depèn totalment de l'escàs influx d'immigrants provinents de Finlàndia.

DINAMARCA

Dinamarca és el país escandinau amb més varietat de llengües autòctones, si hi incloem les illes Föroyar o Fer-Oer i Grenlàndia, que gaudeixen de règims autonòmics. El danès és l'únic idioma oficial a Dinamarca i també és l'idioma secundari a les regions autònomes.

El danès és l'única llengua escandinava que és també idioma oficial de la Comunitat Europea. A les negociacions per a l'entrada a la Comunitat dels altres països escandinaus s'ha deixat entendre, tant a Escandinàvia com a la Comunitat, que el danès, el noruec i el suec són llengües que es poden entendre entre elles. Això ha estat considerat com una dada important i convenient a l'hora d'evitar que s'incrementi el nombre de llengües comunitàries oficials. No obstant això, hi ha forces centrífugues que exigeixen que el noruec i el suec també siguin considerades com a llengües oficials.

Al sud de Dinamarca, a Schleswig del Nord, hi ha una minoria pro-alemanya d'uns 20.000 individus. La majoria d'ells parla l'alemany a casa però també dominen el danès estàndard i el dialecte danès local. En aquesta província, hi ha escoles alemanyes i mitjans de comunicació en alemany.

El 1955 Alemanya i Dinamarca van signar una declaració conjunta que garantia que els pro-danesos al sud de la frontera amb Dinamarca i els pro-alemanys al nord tindrien els mateixos drets que la resta dels ciutadans dels respectius països. Aquesta declaració defineix principalment els drets de l'individu a l'hora d'escollir la seva identitat, però no diu res sobre els deures de cada Estat. Fonamentalment, la identitat dels pro-alemanys es basa en activitats voluntàries.

Les illes Föroyar o Fer-Oer

Les illes Föroyar tenen una població de 45.000 habitants, uns 3.000 dels quals són danesos.

Segons que estableix la llei autonòmica de les Föroyar, el feroès és la llengua principal, però el danès s'ha d'aprendre bé i en profunditat i es pot fer servir en contextos oficials en igualtat de condicions que el feroès. Aquesta llei també estableix que les lleis aprovades pel parlament feroès es redactin en feroès, però sempre se n'ha de fer una traducció al danès. A més, els danesos poden fer servir el danès en les tasques administratives.

Actualment l'administració de les Föroyar és responsable del sistema

educatiu i el feroès és l'idioma oficial a les escoles. Així i tot, com que hi ha una manca de material apropiat en feroès, sovint es fan servir llibres de text en danès sobre moltes de les matèries que s'ensenyen a les escoles i molt mestres són, encara avui, danesos.

Com és natural, la llengua feroesa ha estat influïda pel danès en molts dels seus aspectes i per tal de contrarestar aquesta influència s'ha impulsat una planificació lingüística que s'esforça per utilitzar material propi, i també en islandès, per mantenir una certa distància respecte al danès i per diferenciar-se'n el màxim possible.

Grenlàndia

Dels 55.000 habitants de Grenlàndia, uns 45.000 parlen grenlandès (o esquimal). Un 60 per cent dels esquimals del món viuen a Grenlàndia. A més hi ha uns 10.000 danesos que també hi viuen.

L'idioma oficial és el grenladès o esquimal i el danès gaudeix d'un *status* especial com a llengua estrangera obligatòria a les escoles. Tots dos idiomes poden ser utilitzats en assumptes públics. La llei autonòmica que conté totes aquestes regulacions lingüístiques va ser aprovada el 1979.

Els grenlandesos més joves de vint anys i els més grans de quaranta només dominen el grenlandès, però la gent que ara té entre 20 i 40 anys són bilingües a conseqüència de la política lingüística danesa que es va aplicar els anys seixanta. Com en el cas de les illes Föroyar, Grenlàndia també ha hagut de dependre dels llibres i dels mestres danesos. La tendència actual és que els danesos en general són bilingües, mentre que els grenlandesos cada vegada són més unilingües. D'altra banda, la posició del danès es veu amenaçada actualment per l'anglès, arran dels contactes que els esquimals mantenen amb altres grups d'Amèrica del Nord.

El parlament grenlandès s'encarrega de la legislació local i també recull impostos. D'altra banda, qualsevol mesura legislativa danesa que afecti Grenlàndia ha de ser aprovada pel parlament grenlandès.

LAPÒNIA

Els lapons són considerats com la població indígena de la zona polar de Finlàndia, Noruega i Suècia. La població lapona o *sami* té un total d'entre 35.000 i 70.000 individus. Aquesta diferència de xifres s'explica pels diferents mètodes que s'apliquen a l'hora d'identificar els lapons.

A tots tres països es pot considerar que és *sami* o lapona tota persona que parla la llengua *sami* a casa seva, o si el parlen els seus pares o els seus avis. Per tant, es pot considerar *sami* un individu d'aquesta ètnia que no domini l'idioma *sami*.

Històricament —i és possible que continuï essent així—, s'ha donat sovint el cas que l'estimació de la població lapona ha estat basada en uns criteris molt poc favorables. Els sistemes educatius han estat utilitzats deliberadament com a instruments per a la integració dels *samis* al grup lingüístic majoritari dels països esmentats. No obstant això, la cultura *sami* ha sobreviscut malgrat l'opressió lingüística, que encara avui s'expressa en actituds negatives.

Actualment, als tres països on hi ha comunitats lapones hi ha lleis que regulen l'ús de les llengües *samis* en contextos diferents. A més, a tots aquests països hi ha parlaments locals, amb una sèrie de drets i deures. En el cas de Finlàndia, però, el parlament lapó mai no ha tingut en realitat cap influència ni cap mena de poder judicial, i la seva funció primordial és aconsellar les autoritats estatals sobre els assumptes que afecten els *samis*.

La població lapona a Suècia està escampada per una zona molt extensa, la qual cosa vol dir que, contràriament als casos de Finlàndia i Noruega, la llei no atribueix cap àrea geogràfica específica a l'ús de la llengua *sami*.

Des de 1956, hi ha hagut un consell escandinau lapó, que el 1992, quan els *samis* de la península de Kola s'hi van afegir, va canviar de nom i es va passar a dir Consell Sami.

Els lapons no volen crear un Estat-nació independent, però sí que lluiten per aconseguir l'autonomia dels seus territoris tradicionals i per a això segueixen el model de les autonomies dels diferents arxipèlags d'Escandinàvia. En aquest sentit, ja s'han aconseguit alguns resultats. S'han introduït algunes regulacions sobre el dret dels lapons a creuar les fronteres dels tres països amb els seus ramats de rens. Però, com és evident, l'autonomia seria més fàcil d'aconseguir si aquest grup estigués delimitat dins unes línies frontereres ben definides. A més, quan ja hi ha altres grups introduïts a la zona, sorgeixen problemes.

Tot i això, la cooperació escandinava ha fet possible la creació de molts instituts i organitzacions *samis* i, en aquest sentit, les forces centrípètes d'Escandinàvia han donat suport a la cooperació entre els grups *samis* dins l'àmbit escandinau.

CONCLUSIÓ

Encara que la semblança lingüística entre el danès, el noruec i el suec és sovint vista com la força centrípeta bàsica que vertebrava la cooperació escandinava, aquest procés no hauria tingut lloc si els escandinaus no s'haguessin considerat emparentats des del punt de vista cultural.

Lingüísticament, en aquesta zona hi ha molts casos on predominen els esforços centrífugs: a Noruega, a Finlàndia amb la llengua finesa, a les Föroyar, a Grenlàndia i a la comunitat lapona. Fins i tot hi ha un tret característic de la planificació lingüística de l'islandès que vol mantenir una certa distància respecte a les tendències modernes del danès, del noruec i del suec per tal de prioritzar una relació més propera amb l'islandès antic.

Des d'un punt de vista lingüístic, el danès i el suec actualment ja no recorren a estratègies planificadores concretes per mantenir una certa distància interna, tal com s'havia donat en el passat.

Així i tot, si comparem la relació entre la llengua parlada i l'escripta en el cas del danès, del noruec i del suec, i en el cas per exemple de l'anglès o de l'alemany, veurem que es fa difícil entendre la necessitat de tenir tres o quatre codis escrits diferents. Per tant, dins l'àmbit de la cooperació escandinava també hi ha forces centrífugues bàsiques en l'esfera lingüística que actuen sobre els anomenats idiomes centrals. Aquest fenomen pot ser il·lustrat per la manca de voluntat per unificar la grafia o per fer que les lletres de l'alfabet segueixin el mateix ordre. Aquest tema ha estat tractat sovint per les organitzacions lingüístiques escandinaves, però no ha produït pràcticament cap resultat.

Probablement el denominador comú de la cultura escandinava és l'alt nivell que gaudeix en matèria d'educació, com també els sistemes de seguretat social i assistència sanitària propis del model escandinau de l'estat del benestar. Aquests aspectes proporcionen una base sòlida per a les forces centrípetes que també porten a l'acceptació i la inclusió dels grups lingüístics minoritaris. La cooperació escandinava també accepta que les regions autònomes estiguin representades a molt nivells, i també dona suport, almenys de manera indirecta, a les forces centrífugues dels grups minoritaris i, d'aquesta manera, anticlimàticament, reforça els lligams interns escandinaus.

BIBLIOGRAFIA

- AIKIO, P., «Samerna i det nutida samhället» a *Finland - ett föredöme i minoritetspolitik?*, editat per K. Herberts, Institutet för finlandssvensk samhällsforskning, Forskningsrapporter 18, Vasa, 1992, pp. 11-14.
- JONSSON, B., «Isländsk språkvard» a *Språk i Norden 1988*, Nordisk språksekretariat, Cappelens Forlag, Oslo, 1988, pp. 5-16.
- LANGGÅRD, P., «Gr/önlandssproget - tosproget - gr/önlandssproget: nogle tendenser i det dansk-gr/önlandske sprog/mode blandt Nuuk's skolebørn» a *Gr/önlandsk kultur- og samfundsforskning 92*, Ilisimatusarfik/Atuakkiorfik, Nuuk, 1992, pp. 104-128.
- LAURÉN, Ch., «Alla nordbor minoriteter i Europa?» a *Språk i Norden 1992*, Nordisk språksekretariat, Cappelens Forlag, Oslo, 1992, pp. 37-43.
- MOLDE, B. i A. KARKER (editors), *Språkene i Norden*, Cappelens Forlag, Oslo, 1983.
- PEDERSEN, R. N., *One Europe - 100 Nations*, Channel View Books, Clevedon, 1991.
- Regerigens proposition 1992/93: 32 om samerna och samisk kultur m.m. Riksdagen, Estocolm.
- SIMONSEN, D. F., «Sámigiella - almmolas giella. En sammenlikning mellom lovregler for bruk av samisk i Norge, Sverige og Finland» a *Språk i Norden 1992*, Nordisk språksekretariat, Cappelens Forlag, Oslo, 1992, pp. 100-109. *Språk i Norden 1981-1993*, Nordisk språksekretariat, Cappelens Forlag, Oslo.
- SVONNI, L. (editor), *Samerna, ett folk i fyra länder*, Prisma, Estocolm, 1974.
- VIKFOR, L. S., *The Nordic languages. Their status and interrelations*, Nordic language secretariat, Norvus, Oslo, 1993.